

Pwyllgor Cyllid

FIN(3)-01-10 : Papur 5 : 20 Ionawr 2010

Ymchwiliad i Gyllido Addysg Ôl-16, Addysg Bellach ac Addysg Uwch

Cyflwyniad gan Gyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC)

Pwrpas

Mae'r papur hwn yn cael ei gyflwyno mewn ymateb i gais i ni gan y Pwyllgor Cyllid i ddarparu gwybodaeth gefndir i ategu'r dystiolaeth lafar a fydd yn cael ei rhoi yn ei gyfarfod ar 20 Ionawr, 2010.

Drwy'r ddogfen hon, rydym wedi darparu'r wybodaeth fwyaf diweddar sydd ar gael. Mae hyn yn ymwneud gan mwyaf â'r flwyddyn academaidd 2007/08 ond, lle y mae data mwy diweddar ar gael, megis ein dyraniadau cyllid ar gyfer 2009/10, rydym wedi defnyddio'r rhain.

Crynodeb

Mae addysg uwch yn gwneud cyfraniad o bwys at economi Cymru. Mae'n gyflogwr mawr, mae'n brif ganolbwynt ar gyfer ymchwil yng Nghymru, ac mae'r arian cyhoeddus sy'n cael ei fuddsoddi ynddi o gryn fudd i economi Cymru.

CCAUC sy'n gyfrifol am y cyllid a ddarperir gan Lywodraeth Cynulliad Cymru ar gyfer addysg uwch yng Nghymru. Gweithiwn o fewn cyd-destun polisi a ddiffinnir gan Lywodraeth Cynulliad Cymru. Er mai CCAUC yw'r ffynhonnell cyllid unigol fwyaf ar gyfer AU, bydd sefydliadau'n cael incwm o lawer o ffynonellau eraill hefyd.

Yn 2007/08, roedd gan y sector AU yn ei gyfanrwydd warged gweithredol bach ar gyfer ail-fuddsoddi o £29m, neu 3.6% o incwm. Ar sail cost economaidd llawn, mae hyn yn trosi'n ddiffyg o £46m. Wrth adolygu cynaliadwyedd y sector yn y dyfodol, nodwn fod y rhagolwg ariannol diweddaraf yn dangos perfformiad gweithredol sy'n dirywio a sefyllfa hylifedd sy'n gwaethygu.

Mae cyllido AU yng Nghymru yn y dyfodol yn wynebu nifer o faterion heriol. Byddwn yn ceisio sicrhau newid sylweddol i gefnogi blaenoriaethau newydd Llywodraeth y Cynulliad, yn enwedig y rheiny a nodir yn "Er mwyn ein Dyfodol", a hynny mewn sefyllfa lle y gall cyllidebau fod yn lleihau. Gan nodi'r angen i ofalu bod unrhyw gymariaethau o lefelau cyllido ar draws y DU yn rhai teg, byddwn hefyd yn parhau i godi i'r her o sicrhau bod lefelau o gyllid ar gyfer AU yng Nghymru yn debyg i'r lefelau mewn rhannau eraill o'r DU os yw'r sector i barhau'n gystadleuol a thrwy hynny wasanaethu Cymru'n effeithiol. Yn olaf, bydd angen i ni reoli'r ansicrwydd anorfod presennol mewn perthynas â chyllideb Llywodraeth y Cynulliad, sy'n effeithio ar ein cynllunio ar gyfer y flwyddyn academaidd 2010/11, yn ogystal â'r goblygiadau ar gyfer unrhyw ostyngiadau hirdymor mewn cyllid a'r effaith a gâi hyn ar ddarpariaeth.

Cyflwyniad

Corff a Noddir gan Lywodraeth y Cynulliad yw CCAUC ac mae'n gyfrifol am y cyllid a ddarperir gan Lywodraeth Cynulliad Cymru ar gyfer addysg uwch (AU) yng Nghymru. Dosbarthwn gyllid ar gyfer addysg, ymchwil a gweithgareddau cysylltiedig mewn deuddeg sefydliad addysg uwch (SAU), gan gynnwys gweithgareddau addysgu'r Brifysgol Agored yng Nghymru, ac ar gyfer cyrsiau AU mewn colegau addysg bellach. Byddwn hefyd yn rhoi cyngor i Lywodraeth y Cynulliad ar anghenion cyllido, dyheadau a phryderon y sector AU, ac yn hyrwyddo buddiannau Cymreig yn arena addysg uwch ehangach y DU.

Gweithiwn o fewn fframwaith polisi a oedd yn deillio, hyd yn ddiweddar, o strategaeth Llywodraeth y Cynulliad ar gyfer addysg uwch, sef "Ymgeisio'n Uwch" (2002), a llythyron cylch gwaith blynyddol gan ein Gweinidog. Cyfrannwn hefyd at gyflawni'r agenda "Cymru'n Un". Mae ein Cynllun Corfforaethol a llythyr cylch gwaith presennol i'w cael ar ein gwefan (gweler y cyfeiriadau yn Atodiad 2 isod).

Cafodd strategaeth newydd Llywodraeth y Cynulliad ar gyfer addysg uwch "Er mwyn ein Dyfodol: Strategaeth a Chynllun Addysg Uwch ar gyfer Cymru yn yr 21ain Ganrif" ei chyhoeddi ym mis Tachwedd 2009. Ein tasg ni yw bwrw ymlaen â'r Strategaeth ac rydym eisoes yn datblygu cynllun datblygu sy'n cynnwys adolygu'r dulliau cyllido AU presennol.

O edrych arni o safbwynt busnes yn unig, mae addysg uwch yn gwneud cyfraniad hynod bwysig at economi Cymru. Mae gwaith a gyhoeddwyd yn 2006/07 yn nodi'r ffeithiau canlynol am y sector prifysgolion yng Nghymru:

roedd ganddo drosiant o dros £1 biliwn;

roedd yn cynhyrchu allbwn gwerth £2 biliwn i economi Cymru, gan gynnwys effeithiau lluosydd uniongyrchol;

roedd yn sicrhau enillion allforio i Gymru o £170 miliwn, gan gynnwys £65 miliwn o grantiau ymchwil yr UE/tramor a £104 miliwn mewn ffioedd a gwariant gan fyfyrwyr rhyngwladol, ac;

roedd yn ennill £121 miliwn mewn grantiau ymchwil i Gymru a thros £205 miliwn o gontractau a ffrydiau incwm eraill.

Mae'r sector AU yng Nghymru yn cyflogi bron 16,000 o staff cyfwerth ag amser llawn ac amcangyfrifir bod cynifer o swyddi eto'n cael eu creu gan weithgaredd addysg uwch yng Nghymru. Y tu hwnt i'r cyfraniadau economaidd mesuradwy hyn ceir hefyd fudd llai

cyffyrddadwy ond real sy'n deillio o'r ymchwil a wneir yn ein prifysgolion - y canolbwynt pwysicaf ar gyfer ymchwil yng Nghymru, yn wahanol i'r sefyllfa mewn rhannau eraill o'r DU.

At ei gilydd, felly, mae'r buddsoddiad cyhoeddus mewn addysg uwch yng Nghymru yn talu ar ei ganfed, hyd yn oed cyn ystyried y manteision personol i raddedigion a'r buddion cymdeithasol a diwylliannol ehangach.

Cyllido addysg uwch

Y sianel unigol fwyaf ar gyfer cyllido AU yng Nghymru yw CCAUC. Roedd ei gyllid yn cyfrif am oddeutu 38% o incwm y sector yn 2007/08, gyda'r gyfran yn amrywio'n sylweddol rhwng sefydliadau gan ddiwyddo ar eu gallu i gyrchu ffynonellau eraill. Yn yr adran hon crynhoir y ffynonellau cyllid, sy'n gymhleth a niferus. Heblaw am y cyllid a ddarperir gan CCAUC a LICC, mae'r ffynonellau eraill yn ymwneud â chystadlu gyda phob SAU arall yn y DU, ar raddfa'r DU neu'n rhyngwladol. Mae'r her sydd ynghlwm wrth ennill yr arian hwn, a phwysigrwydd hanfodol cael llwyddiant rhesymol, yn egluro pam yr ydym yn ystyried bod angen i'r cyllid a ddarperir gan LICC drwy CCAUC fod yn ddigonol i sicrhau sylfaen gystadleuol ar gyfer SAUau Cymru.

a) CCAUC

Anogwn y sector i gyflawni blaenoriaethau Llywodraeth y Cynulliad drwy fabwysiadu ymagwedd strategol at ddefnyddio ein cyllid craidd, a'r cyllid ychwanegol a ddarparwyd o dan "Ymgeisio'n Uwch". Rydym wedi ymrwymo i symud tuag at ddefnydd mwy strategol byth o gyllid craidd, gan gynnwys aildyrannu cyllid o weithgareddau craidd i gryfhau cefnogi blaenoriaethau LICC a'r Cyngor - Ymchwil, Cyfrwng Cymraeg ac Ehangu Mynediad.

Er ein bod ni wedi cyhoeddi ein dyraniad grant ar gyfer y flwyddyn academaidd 2009/10, rhoddwn ffigurau 2008/09 yma gan fod y flwyddyn honno drosodd bellach ac y gallwn roi darlun llawnach nag ar gyfer y flwyddyn gyfredol.

Yn y flwyddyn academaidd 2008/09, gwnaethom ddyraniadau grant o **£432 miliwn** o'n cyllid rheolaidd (talgrynnwyd i'r £miliwn agosaf). Roedd hyn yn cynnwys:

£297 miliwn ar gyfer addysgu, gan gynnwys £7 miliwn ar gyfer y Brifysgol Agored yng Nghymru;

£78 miliwn ar gyfer ymchwil, gan gynnwys £6 miliwn ar gyfer hyfforddiant ymchwil ôl-radd; a

£9 miliwn i gefnogi gweithgareddau trydedd genhadaeth, gan gynnwys £3 miliwn ar gyfer GO Wales.

Dosberthir y rhan fwyaf o'n cyllid ar ffurf grantiau bloc i'r sefydliadau, wedi'u dyrannu drwy fformiwlâu sy'n cymryd i ystyriaeth nifer y myfyrwyr sy'n cofrestru, faint o ymchwil o safon uchel sydd, a ffactorau eraill. Ychwanegwn daliadau 'premiwm' neu ychwanegol ar gyfer ehangu mynediad, myfyrwyr anabl a myfyrwyr cyfrwng Cymraeg. Roedd oddeutu £8 miliwn o'r £297 miliwn ar gyfer addysgu ar ffurf taliadau premiwm.

Dyrannwn gyllid cyfalaf i gefnogi'r isadeiledd dysgu, addysgu, TG ac ymchwil. Gofynnwn i'r sefydliadau fabwysiadu ymagwedd strategol dymor-hir at eu hanghenion buddsoddi cyfalaf sy'n cymryd i ystyriaeth yr ystod lawn o ffynonellau cyllid, gan gynnwys benthyciadau masnachol. Yn ystod y flwyddyn academaidd 2008/09, gwnaethom daliadau grant cyfalaf rheolaidd o **£24 miliwn**.

Cyllidwn hefyd amrywiaeth o fentrau strategol sydd â'r nod cyffredinol o annog y sector i gyflawni blaenoriaethau LICC. Yn y flwyddyn academaidd 2008/09, gwariasm **£24 miliwn** o'n cyllid rheolaidd craidd i gefnogi cynlluniau o'r fath.

Yn ogystal â'r cyllid rheolaidd uchod, bydd LICC yn darparu cyllid "uwchben y llinell sylfaen" yn unol â'r strategaeth 10 mlynedd, "Ymgeisio'n Uwch", er mwyn darparu cymorth pellach ar gyfer ehangu mynediad a chefnogi ailgyflunio a chydweithio. Rydym wedi defnyddio'r cyllid hwn i gyllido pedair partneriaeth "Ymgynraedd yn Ehangach" sy'n canolbwyntio ar ehangu mynediad i AU, ac i sicrhau cynnydd sylweddol mewn perthynas â chyfuniadau a ffurfiau eraill ar gydweithio. Daeth astudiaeth o gydweithio rhwng sefydliadau addysg uwch gan Swyddfa Archwilio Cymru, a gyhoeddwyd ym mis Ionawr 2009, i'r casgliad bod CCAUC wedi rheoli'r gronfa hon yn effeithiol ar y cyfan ond bod rhagor i'w gyflawni yn y sector ym maes cydweithio. Darperir y cyllid "Ymgeisio'n Uwch" hwn, ynghyd â chyllid ychwanegol i hybu blaenoriaethau "Cymru'n Un" penodol, ar sail blwyddyn ariannol LICC ac, ar gyfer y flwyddyn ariannol 2008-09, daeth i gyfanswm o **£27 miliwn**.

b) GIG

Er ein bod ni'n darparu cyllid ar gyfer hyfforddiant meddygol a deintyddol, ac ar gyfer rhai proffesiynau sy'n gysylltiedig â meddygaeth, y Gwasanaeth Iechyd Gwladol sy'n rhoi cyllid yn uniongyrchol i'r sefydliadau ar gyfer cyrsiau iechyd a gofal cymdeithasol anfeddygol (e.e. nyrsio), ar sail contract fel rheol. Cynhyrchodd y gweithgaredd hwn incwm o ryw £42 filiwn ar gyfer y sefydliadau dan sylw yn 2007/08 yn nhermau cyllido gan y GIG a'r ffioedd myfyrwyr cysylltiedig.

c) Cronfeydd Ewropeaidd

Mae prifysgolion Cymru wedi gweithio'n galed i ennill cyllid rhanbarthol yr UE er mwyn adfywio economi Cymru yn y cyfnod rhaglennu 2000-2006 a'r rownd bresennol. Yn 2000-06 derbyniwyd £79.4m o Gronfa Ddatblygu Rhanbarthol Ewrop a £55m o Gronfa Gymdeithasol Ewrop.

Yn ystod y cyfnod presennol, mae sawl prosiect AU eisoes wedi'i gymeradwyo gan Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru, gan gynnwys Canolfan Nanolechyd £22m newydd ym Mhrifysgol Abertawe a phrosiectau traws-sefydliadol sy'n hybu Dysgu yn y Gwaith a Graddau Sylfaen. Mae'r prifysgolion hefyd yn cymryd rhan weithgar yn A4B, rhaglen 6 blynedd o gymorth, yn costio £50m, wedi'i chyllido gan

Adran yr Economi a Thrafnidiaeth a Chronfa Gymdeithasol Ewrop, sydd wedi'i hanelu at symleiddio trosglwyddo gwybodaeth o academia i fusnes.

Bydd y prifysgolion hefyd yn cymryd rhan mewn cystadlaethau ymchwil Ewropeaidd, yn benodol ar gyfer cyllid o'r Cynghorau Ymchwil Ewropeaidd ac ar gyfer cyllid ymchwil o Raglen Fframwaith yr UE. Roedd 158 o brosiectau gan brifysgolion Cymru yn llwyddiannus yn chweched rownd y Rhaglen Fframwaith, gan ennill 39.5m ewro (£35m).

d) Cyllid Ymchwil Llywodraeth y DU

Bydd prifysgolion ar draws y DU yn cystadlu am gyllid y Cynghorau Ymchwil a'r Bwrdd Strategaeth Technoleg. Enillodd SAUau Cymru £43.9m gan y Cynghorau Ymchwil yn 2007/08.

e) Ffioedd Myfyrwyr

Bydd prifysgolion yn codi ffioedd am eu rhaglenni addysgu. Mae ffioedd ar gyfer rhaglenni israddedig rhan-amser a bron pob rhaglen ôl-raddedig heb eu rheoleiddio. Mae'r ffioedd a delir gan fyfyrwyr rhyngwladol yn ffynhonnell incwm arbennig o bwysig a daethant i gyfanswm o £63m yn 2007/08.

O 2006/07, cyflwynwyd ffioedd hyblyg newydd ar gyfer israddedigion o'r DU a'r UE yn Lloegr, wedi'u rheoleiddio i fod yn £3000 ar y mwyaf. Gyda chwyddiant, bydd hyn yn £3290 yn 2010/11. Cafodd y drefn hon ei chyflwyno yng Nghymru yn 2007/08 (gwnaeth LICC daliad o £33m - y Ffrwd Incwm Atodol - i'r sector yn 2006/07 i wrthbwyso'r incwm a gollwyd o ffioedd o'i gymharu â Lloegr yn y flwyddyn honno). Roedd incwm o ffioedd yng Nghymru o israddedigion amser-llawn y DU a'r UE yn £65m yn 2007/08 a disgwylir iddo fod yn fwy na £90m yn 2008/09. Y rheswm am y cynnydd hwn yw mai 2008/09 oedd y flwyddyn gyntaf yr oedd myfyrwyr ym mhob un o dair blynedd cwsr gradd amser-llawn yn talu'r ffioedd uwch. Felly mae'n debyg y bydd y ffynhonnell incwm hon yn sefydlogi ar y lefel yma.

f) Gweithgareddau masnachol

Bydd SAUau hefyd yn cynhyrchu incwm drwy gyfrwng gwahanol weithgareddau masnachol. Mae'r rhain yn cynnwys masnacheiddio eiddo deallusol, gwasanaethau hyfforddi ac ymgynghori, ymchwil contract, dysgu yn y gwaith a datblygiad proffesiynol parhaus, a llogi cyfarpar a/neu gyfleusterau arbenigol (gan gynnwys cyfleusterau'n gysylltiedig â chwaraeon a'r celfyddydau perfformio). Yn y flwyddyn academaidd 2007/08, enillodd y sector AU Cymreig £37m o ymchwil masnachol ac ymchwil wedi'i gyllido gan elusennau, £62m o neuaddau ac arlwy, a £76m o wasanaethau masnachol eraill.

g) Dyngarwch

Yn 2009 cychwynwyd cynllun 'codi arian cyfatebol' i gefnogi ymdrechion prifysgolion Cymru i godi arian o ffynonellau dyngarol. Y disgwyl yw, dros gyfnod o flynyddoedd, y bydd hyn yn datblygu'n ffrwd ddefnyddiol arall o gyllid, er bod tystiolaeth ryngwladol yn dangos y bydd twf yn araf yn y blynyddoedd cynnar wrth i'r sylfeini gael eu gosod.

Hyrwyddo defnydd effeithlon o adnoddau

Gweithiwn gyda'r sector i sicrhau y defnyddir adnoddau'n effeithlon ac effeithiol. Rhai enghreifftiau o weithgareddau yn y maes hwn yw:

Cynorthwyo'r sector i wneud arbedion caffael o 3% y flwyddyn drwy gomisiynu archwiliadau iechyd o 'ffitrwydd caffael' ym mhob sefydliad a thrwy gyllido hyfforddiant cydweithiol i gynyddu ymwybyddiaeth o gaffael ymhlith staff nad ydynt yn gyfrifol am gaffael. Yn 2007/08, gwnaeth y sector arbedion o £11.1m neu 3.1%.

Mae CCAUC, ynghyd â chyrrff cyllido AU y DU, yn cyllido gweithgareddau cydweithiol sy'n gwella effeithiolrwydd y sector ac ar yr un pryd yn darparu arbedion effeithlonrwydd drwy ddarbotion maint. Un enghraifft o hyn yw JANET, rhwydwaith cyflym iawn gyda lled band uchel y byddai'n amhosibl i sefydliadau unigol ei gynnal.

Hefyd ceir trefniadau cydweithiol yng Nghymru i ddarparu gwasanaethau'n fwy effeithiol nag y gallai sefydliadau ei wneud ar eu pennau eu hunain. Un enghraifft yw Consortiwm Rhyngwladol Cymru, sy'n hybu recriwtio myfyrwyr tramor.

Datblygu dulliau ar gyfer asesu'r defnydd effeithlon o le.

Datblygu system rheoli amgylcheddol sy'n cael ei gwirio'n allanol.

Gofyn am strategaethau ystâd er mwyn cael cynllun clir gan y sefydliadau o ddyfodol eu hystadau unigol, gan gynnwys asesiad manwl o'u perfformiad presennol, anghenion yn y dyfodol a chynigion datblygu.

Monitro CCAUC

Byddwn yn monitro perfformiad ariannol y sector drwy adolygu perfformiad yn y gorffennol a rhagolygon at y dyfodol. Mae gofyn i bob SAU yng Nghymru gyhoeddi ei Gyfrifon ar ddiwedd mis Rhagfyr bob blwyddyn, ar sail y flwyddyn ariannol sy'n diweddu ar 31 Gorffennaf. Adolygir y canlyniadau hyn mewn perthynas â chynllun strategol a strategaeth ariannol y sefydliad ei hun. Cyfunir y wybodaeth ar gyfer y sector cyfan hefyd a chyhoeddwn ganlyniadau ar lefel y sector.

Bob mis Gorffennaf derbyniwn wybodaeth ariannol gan bob sefydliad sy'n seiliedig ar y canlyniad amcangyfrifedig diweddaraf ar gyfer y

flwyddyn gyfredol a rhagolwg ar gyfer y pedair blynedd nesaf. Adolygir y wybodaeth hon ar gyfer cysondeb â'r strategaethau strategol ac ariannol, ac yn erbyn gwybodaeth am recriwtio myfyrwyr a staffio yn y dyfodol, ac i sicrhau bod tybiaethau rhesymol wedi cael eu gwneud am y lefelau o gyllid y bydd eu hangen ar y cyngor yn y dyfodol.

Mae CCAUC wedi datblygu fframwaith diwygiedig ar gyfer gweithio'n strategol â'r sector AU yng Nghymru ac ar gyfer asesu risgiau sefydliadol. Bwriad y fframwaith newydd hwn yw ein helpu i ganolbwyntio fwy ar y materion strategol allweddol sy'n wynebu sefydliadau ac ar gynaliadwyedd y sefydliadau yn y tymor hir, yn ogystal â sicrhau cysondeb gyda pholisïau a blaenoriaethau strategol allweddol y llywodraeth. Mae hyn yn cynnwys gweithio gyda Llywodraethwyr i gryfhau gallu SAUau i reoli eu busnes yn effeithiol o dan amgylchiadau economaidd cynyddol gyfnewidiol.

Cyflwr ariannol y sector

Daeth incwm y sector yn 2007/08 i gyfanswm o £1,090m (2006/07: £999m). Daeth 38.45% o hyn o grantiau'r cyngor cyllido (2006/07: 43.31%, ond roedd hyn yn cynnwys cyllid ychwanegol o £33.1m - y Ffrwd Incwm Atodol). Roedd costau staff, elfen fwyaf gwariant, yn 58.1% o incwm ac roedd y gwarged gweithredol cyffredinol (ar gyfer ailfuddsoddi) yn £29.3m. Ar sail cost hanesyddol (h.y. ar ôl gwneud addasiadau ar gyfer dibrisiad ac ar gyfer gwargedion neu ddiffygion eithriadol ar waredu a phrynu asedau) roedd y gwarged yn £43.3m, neu 3.9% o incwm. Ond os gwneir addasiadau cost economaidd llawn (set o addasiadau y cytunir arnynt gyda Thrysorlys Ei Mawrhydi i roi darlun llawnach o'r cyfrifon) ar gyfer cost cyfalaf ac isadeiledd, mae gan y sector ddiffyg o £46m, neu 4.2% o incwm.

Parhaodd mantolen y sector yn weddol gryf yn 2007/08, er i'r rhwymedigaeth pensiwn o dan SAA (Safonau Adrodd Ariannol) 17 gynyddu i £191.6m. Roedd nifer o ddangosyddion ariannol allweddol yn dangos gwelliant o'u cymharu â'r flwyddyn flaenorol, gan gynnwys nifer y dyddiau o wariant o asedau hylifol net (98 diwrnod, o 85 yn y flwyddyn flaenorol), a'r gymhareb gyfredol (asedau cyfredol: rhwymedigaethau cyfredol) (2.03, o 1.92). Er i fenthycia tymor-hir gynyddu'n sylweddol yn ystod y flwyddyn (i gyllido prosiectau cyfalaf yn bennaf), mae ei lefel gyffredinol fel cyfran o incwm, sef 9.5%, gryn dipyn yn is na'r lefel gyfartalog o fenthycia ar gyfer y sector DU, sef 18.7%.

Wrth adolygu cynaliadwyedd y sector yn y dyfodol, nodwn fod y rhagolwg ariannol diweddaraf (a wnaed ym mis Gorffennaf 2009, gan edrych ymlaen at 2012/13) yn dangos bod perfformiad gweithredol yn dirywio a bod y sefyllfa hylifedd yn gwaethygu. Mae'r pwysau cynyddol ar berfformiad gweithredol ariannol yn dod o ddyfarniadau cyflog, cyfraniadau pensiwn uwch i gyllido diffygion pensiwn, a chynnydd mewn costau egni. Rydym yn ymwybodol bod y sector cyfan, o ganlyniad i'r pwysau hyn, eisoes yn adolygu ei lefelau staffio. Mae'n debygol hefyd y bydd cyfyngiadau ar wario yn effeithio ar wariant ar ystadau (cyfalaf a refeniw).

Materion

Adolygiad Jones ac "Er mwyn ein Dyfodol"

Yn rhannol mewn ymateb i drafodaeth ynghylch materion cyllido, ac yn rhannol gan fod oes y strategaeth "Ymgeisio'n Uwch" yn dirwyn i ben, comisynwyd yr Athro Merfyn Jones gan y Gweinidog dros Blant, Addysg, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau ym mis Mehefin 2008 i adolygu cenhadaeth, pwrpas, rôl a chyllido Addysg Uwch yng Nghymru. Y canlyniadau o'r broses honno sy'n berthnasol ar hyn o bryd yw, yn gyntaf, y penderfyniad i ailfodelu'r system cymorth myfyrwyr yng Nghymru yn sylweddol er mwyn targedu cymorth yn fwy effeithiol at y rheiny sy'n dod i mewn i addysg uwch o gartrefi incwm isel, ac, yn ail, y bydd y cyllid a ryddheir o ganlyniad, y mae'r Gweinidog yn amcangyfrif y bydd dros £31 filiwn y flwyddyn erbyn 2015-16, yn cael ei ddyrannu i'r sector AU yn unol â'r blaenoriaethau a nodwyd ym mis Tachwedd 2009 yn "Er mwyn ein Dyfodol."

Bydd rhoi "Er mwyn ein Dyfodol" ar waith yn gryn her i'r sector, yn enwedig oherwydd y pwysau gwaelodol ar arian cyhoeddus a fydd yn cyfyngu ar yr adnoddau ariannol a fydd ar gael i dalu am gostau trawsnewid a datblygu yn ogystal â chynnal y lefelau presennol o wasanaeth. Bydd angen blaenoriaethu cyllid yn fwy manwl ac rydym eisoes wedi dechrau mynd i'r afael â hyn drwy ein hymgyngoriad diweddar ar wneud defnydd mwy strategol o gyllid craidd.

Cymhariaeth â Lloegr

Ers 2005, ar gais y Gweinidog bryd hynny, rydym wedi cynhyrchu dadansoddiad sy'n cymharu lefelau o gyllid ar gyfer AU yng Nghymru, Lloegr ac, i raddau llai, yr Alban. Seiliwyd yr un olaf o'r rhain ar ddata 2006/07. Gan fod gwahaniaethau sylweddol rhwng y dulliau cyllido AU ym mhob rhan o'r DU, mae'r broses gymharu yn gofyn i ni wneud nifer o dybiaethau, ac mae hyn yn cyfyngu ar gadernid y casgliad.

Mae'r prif ddadansoddiad (yn y tabl isod) wedi'i seilio ar y cymorth grant a dderbynnir gan bob cyngor cyllido a'r niferoedd o fyfyrwyr cyfwerth ag amser-llawn (CAL) cyllidawdy. Rhennir cyfanswm y cymorth grant â'r niferoedd CALL cyllidawdy i roi'r cyllid 'y pen'. Mae'r cyfrifiad hwn wedi cael ei wneud ar wahân ar gyfer Cymru a Lloegr ac mae'r gwahaniaeth 'y pen' wedi cael ei gymhwyso at gyfanswm y myfyrwyr CALL cyllidawdy yng Nghymru (yn 2006/007 roedd hyn yn 78,470). Y 'bwlich' yw'r swm o gyllid ychwanegol sydd ei angen i alluogi myfyrwyr yn sefydliadau addysg uwch Cymru i gael eu cyllido ar yr un lefel ag yn Lloegr.

O ran polisi, arwyddocâd bwlich o'r fath yw bod y sector AU Cymreig yn rhan o gyfundrefn ehangach sy'n cynnwys y DU gyfan, a'r byd cyfan i raddau. Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i sefydliadau AU Cymru gystadlu am fyfyrwyr a staff, ac am gontractau ymchwil a masnachol, gyda sefydliadau yn Lloegr a thu hwnt. Er mwyn denu'r gorau i'r sector Cymreig a chynnal sector AU sy'n gallu gwasanaethu Cymru'n effeithiol, rhaid i'r sector Cymreig barhau'n gystadleuol yn y DU a thu hwnt.

Mae'n bwysig nodi, gan gyfeirio at ein trafodaeth gynharach ar ffynonellau cyllid eraill, nad yw'r dull yn cymharu ond y cyllid sy'n llifo drwy bob cyngor cyllido AU, fel y dangosir yn eu cyfrifon ar ddiwedd y flwyddyn. Oherwydd yr holl gymhlethdodau sy'n deillio o wahaniaethau mewn dulliau cyllido, ein barn broffesiynol ni yw mai dyma'r unig sail ar gyfer gwneud cymhariaeth sy'n rhesymol gadarn.

Nid oes gennym ddigon o ddata o weddill y DU am y ffynonellau cyllid eraill a nodwyd uchod, felly nid ydym wedi ceisio defnyddio'r rhain yn ein dadansoddiadau.

Gellir gweld dadansoddiad pellach o'r fethodoleg ar ein gwefan.

I grynhoi, amcangyfrifwyd bod y bwch cyllido gyda Lloegr ar gyfer y blynyddoedd

2004/05 - 2006/07 fel a ganlyn:

2004/05	2005/06	2006/07
£40m	£70m	£66m

Cynnydd o 5.7% yn y cymorth grant am bob CALI cyllidawdy sy'n rhannol gyfrifol am y lleihad yn y bwch yn 2006/07. Yn 2006/07 roedd ychydig dros hanner y bwch cyllido (51%) yn ymwneud â chymorth grant cyfalaf; yn 2005/06 roedd yr elfen gyfalaf yn 40% yn unig o'r bwch.

Ansicrwydd ynghylch cyllideb Llywodraeth y Cynulliad yn y dyfodol

Derbyniwn ein grant gan Lywodraeth y Cynulliad ar sail blwyddyn ariannol (1 Ebrill hyd 31 Mawrth), ond dyrannwn y rhan fwyaf ohoni ar sail blwyddyn academiaidd (1 Awst hyd 31 Gorffennaf). Mae hyn yn golygu bod cyfrifo dyraniad blwyddyn academiaidd yn gofyn am wybodaeth o'r grantiau am ddwy flwyddyn ariannol. Felly mae anhawster yn codi pan na all Llywodraeth y Cynulliad gyhoeddi manylion y grant am fwy nag un flwyddyn. O ystyried y diffyg gwybodaeth am y flwyddyn ariannol 2011-12, bydd yn rhaid i ni wneud tybiaethau am y flwyddyn honno, ac rydym wedi cynghori'r sector i gynllunio ar gyfer gostyngiadau mewn cyllid craidd o'r flwyddyn academiaidd 2010/11.

Effaith y sefyllfa ariannol ar ddarpariaeth

Mae'n anodd rhagweld beth fydd union effaith unrhyw ostyngiadau mewn cyllid ar addysg uwch. Fel y nodwyd uchod, dyrennir y rhan fwyaf o grant CCAUC fel cyllid bloc, a'r sefydliadau sy'n gyfrifol am benderfynu sut y caiff ei ddyrannu'n fewnol. Yn yr un modd, y darparwyr AU, fel cyrff annibynnol cyfreithiol, a fydd yn gorfod penderfynu sut i addasu eu portffolios yng ngoleuni unrhyw ostyngiadau mewn cyllid gan CCAUC, gan gymryd i ystyriaeth unrhyw ryddid i weithredu y gall cyllid arall sydd ganddynt ei ganiatáu. Disgwyliwn y bydd penderfyniadau ar ddyraniadau mewnol yn cael eu gwneud yng ngoleuni amgylchiadau a blaenoriaethau lleol ac yn rhoi sylw i effaith bosibl y dyraniadau yn nhermau eu cyfrifoldebau statudol, gan gynnwys dros gydraddoldeb ac amrywiaeth.

Ond o ystyried y lefelau cyfyngedig o warged y mae prifysgolion wedi gallu eu cynhyrchu'n hanesyddol, mae bron â bod y sicr y bydd gostyngiadau mewn grant yn arwain at ail-lunio darpariaeth ac, yn ddigon tebyg, y sector. Felly mae hyn yn debygol o arwain at leihau hyd a lled y cyfleoedd dysgu, gwasanaethau masnachol, ac ymchwil a gynigir gan y sector AU. Gan fod costau staff yn 58% o holl gostau'r sector, mae'n debyg y bydd gostyngiadau yn nifer y staff hefyd, gan gynnwys diswyddiadau gorfodol o bosibl. Yn ogystal, dylem ddisgwyl gostyngiadau mewn cyllid o'r Cynghorau Ymchwil ac o'r ffynonellau cyllid eraill y cyfeiriwyd atynt uchod, a bydd gan y gostyngiadau hyn oblygiadau ar gyfer staffio hefyd.

Wrth i'r pwysau hyn ddechrau cael effaith, ac i'r sector ymateb iddynt, byddwn am weld y cydbwysedd rhwng ymchwil ac addysgu'n cael ei gynnal, a chymysgedd rhesymol o bynciau'n cael ei gadw yn y sector. Ond bydd hyn yn gryn her. Er enghraifft, bydd y ddarpariaeth mewn pynciau Gwyddonol, Technolegol, Peirianegol a Mathemategol (STEM) mewn sefyllfa gynyddol fregus oherwydd natur gymharol ddrud y ddarpariaeth hon a'r galw cyfyngedig gan fyfyrwyr mewn rhai pynciau. O fewn adnodd ariannol penodedig, a lleihaol, byddai diogelu pynciau STEM (cost uwch) yn gofyn am ostyngiadau sylweddol mewn darpariaeth arall (cost is), a byddai hyn yn lleihau ymhellach gyfleoedd ar gyfer myfyrwyr yng Nghymru.

Fel sy'n digwydd fel rheol ar adegau o bwysau economaidd, gallwn ddisgwyl (yn wir, gwelwn eisoes) gynnydd mewn galw am leodd sy'n arwain at duedd i recriwtio mwy o fyfyrwyr sy'n dod i mewn i AU ar sail 'ffioedd yn unig'. Hynny yw, mae'r darparwr AU yn derbyn ffi'r myfyriwr yn unig, heb unrhyw gyllid gan CCAUC. Mae'r arfer o recriwtio cyfran gymedrol o fyfyrwyr ffioedd yn unig, y gellir gwneud darpariaeth ar eu cyfer am ychydig o gost ychwanegol, wedi'i hen sefydlu mewn AU. Ond os bydd y gyfran yn mynd yn rhy fawr, gall hyn gael dwy effaith negyddol. Yn gyntaf, gall cymryd gormod o fyfyrwyr ar lefelau incwm ffiniol achosi anawsterau wrth geisio darparu adnoddau o ansawdd da i'r holl fyfyrwyr. Yn ail, mae recriwtio gormod o fyfyrwyr yn effeithio ar gymorth myfyrwyr, a gallai hyn arwain at drafodaeth ar yr angen i osod uchafswm ar gyfer nifer y myfyrwyr yn y system.

Casgliad

Gobeithiwn y bydd yr adroddiad hwn ar gyfrifoldebau CCAUC mewn perthynas â chyllido AU yng Nghymru, yr amryfal ffynonellau cyllid sydd ar gael i brifysgolion, a'r materion pwysig a ragwelwn, yn ddefnyddiol i'r Pwyllgor. Gellir dadlau mai'r dirwasgiad economaidd yw'r ffactor pwysicaf sy'n effeithio ar y sector addysg uwch ar hyn o bryd wrth iddo ddechrau mynd i'r afael â'r sialensiau sylweddol a nodwyd gan Lywodraeth y Cynulliad yn "Er mwyn ein Dyfodol". Mae CCAUC yn annog SAUau i ymateb yn gadarnhaol i'r sefyllfa economaidd, gan ofyn iddynt roi cymorth i unigolion, cymunedau a busnesau ar draws Cymru drwy hybu cynhwysiant a diweddarau sgiliau, a hefyd yn eu rolau fel cyflogwyr lleol a rhanbarthol o bwys. Ar yr un pryd, rydym wrthi'n datblygu amrywiaeth o fesurau cyllido a fydd yn annog y

sefydliadau i ganolbwyntio ar flaenoriaethau Llywodraeth y Cynulliad yn "Er mwyn ein Dyfodol". Rydym at wasanaeth y Pwyllgor os yw am i ni wneud rhagor o waith ar y pwnc hwn.

Atodiad 1

Daw'r tablau canlynol o gylchlythyr blynyddol diweddaraf CCAUC ar iechyd ariannol y sector AU yng Nghymru. Gellir gweld y cylchlythyr llawn drwy ddilyn y cyswllt canlynol:

h

http://www.hefcw.ac.uk/documents/publications/circulars/09_09HE_-_Analysis_of_the_financial_position_of_the_HE_sector_2007_08.pdf

Cyfrif incwm a gwariant y sector

	2005/06	2006/07	2007/08
INCWM	£k	£k	£k
Grantiau'r Cyngor Cyllido	383,413	432,766	419,205
Ffioedd dysgu a Chontractau Addysg	199,984	214,856	286,546
Grantiau a chontractau ymchwil	124,657	135,775	145,783
Incwm arall	214,205	215,798	238,626
Cyfanswm Incwm	922,259	999,195	1,090,160
GWARIANT			
Costau staff	531,703	574,665	631,143
Costau Ailstrwythuro Eithriadol	4,038	4,439	1,823
Treuliau gweithredol eraill	325,435	341,194	368,221
Dibrisiad	40,814	47,028	50,373
Llog sy'n daladwy	8,099	8,775	9,269
Cyfanswm Gwariant	910,089	976,101	1,060,829
Gwarged ar weithrediadau sy'n parhau ar ôl dibrisiad asedau sefydlog adeg prisio a chyn treth	12,170	23,094	29,331
Elw/(colled) wrth waredu asedau	5181	(8,240)	1,288
Budd wrth brynu			4,117

Cyfran o elw/(colled) cyd-fenter	(63)	316	(74)
Gwarged ar weithrediadau sy'n parhau ar ôl dibrisiad asedau sefydlog diriaethol adeg prisio a gwaredu asedau ond cyn treth	17,288	15,170	34,662
Trethiant	0	0	0
Gwarged ar weithrediadau sy'n parhau ar ôl dibrisiad asedau adeg prisio, gwaredu asedau a threth	17,288	15,170	34,662
Trosglwyddiad o incwm cronedig o fewn gwaddolion penodol	(795)	(1,034)	(366)
Gwarged a gadwyd o fewn cronfeydd wrth gefn cyffredinol	16,493	14,136	34,296
Gwahaniaeth rhwng dibrisiad Cost Hanesyddol a'r gost wirioneddol am y cyfnod wedi'i chyfrifo ar sail y swm ailbrisedig	8,577	8,152	8,137
Gwireddu enillion ailbriso eiddo y blynyddoedd blaenorol	149	6,227	479
Gwarged Cost Hanesyddol am y cyfnod	26,014	29,549	43,278

D.S.

'Grantiau'r Cyngor Cyllido' - roedd grant CCAUC yn 2006/07 yn cynnwys £33.5m yn ymwneud â'r Ffrwd Incwm Atodol.

'Ffioedd dysgu a Chontractau addysg' - o 2007/08 roedd SAUau Cymru'n gallu codi ffioedd hyblyg ar israddedigion cartref ac UE amser-llawn.

Mantolen y sector

	Ar 31 Gorffennaf 2006	Ar 31 Gorffennaf 2007	Ar 31 Gorffennaf 2008
Asedau Sefydlog	£k	£k	£k
Tir ac Adeiladau	916,044	890,410	925,054
Cyfarpar	36,342	37,007	44,457
Eraill	12,534	36,505	25,360
Is-gyfanswm	964,920	963,922	994,871
Buddsoddiadau Asedau Gwaddol	91,158	96,998	88,879
Asedau cyfredol			

Stociau	1,993	2,208	3,251
Dyledwyr	96,025	109,865	115,605
Buddsoddiadau tymor-byr	175,822	154,378	221,246
Arian yn y banc ac mewn llaw	58,563	70,037	59,244
Is-gyfanswm Cyfanswm Asedau Cyfredol	332,403	336,488	399,346
Credydwyr: symiau sy'n dod yn ddyledus o fewn blwyddyn			
Benthyciadau a gorddrafft banc	12,761	8,910	9,381
Credydwyr eraill	154,969	165,901	187,529
Is-gyfanswm Cyfanswm Rhwymedigaethau Cyfredol	167,730	174,811	196,910
Asedau Cyfredol Net	164,673	161,677	202,436
Cyfanswm asedau tynnu rhwymedigaethau cyfredol	1,220,751	1,222,597	1,286,186
Credydwyr: symiau sy'n dod yn ddyledus ar ôl mwy na blwyddyn			
Ad-daladwy gan CCAUC	0	0	0
Benthyca allanol	78,548	81,023	103,605
Credydwyr eraill	42,655	54,532	48,614
Cyfanswm rhwymedigaethau tymor-hir	121,203	135,555	152,219
Darpariaethau	9,900	10,334	9,331
Asedau Net heb Gynnwys Rhwymedigaeth Pensiwn	1,089,648	1,076,708	1,124,636
Rhwymedigaeth Pensiwn	(178,921)	(145,566)	(191,556)
Asedau Net gan Gynnwys Rhwymedigaeth Pensiwn	910,727	931,142	933,080
Grantiau Cyfalaf gohiriedig	225,851	248,127	269,129

Gwaddolion			
Gwaddolion Parhaol	57,739	74,221	77,984
Gwaddolion Gwariadwy	33,351	22,778	11,002
Cyfanswm Gwaddolion	91,090	96,999	88,986
Cronfeydd Wrth Gefn			
Cronfa ailbriso	366,663	297,388	287,966
Cronfa gyfyngedig	37,873	42,588	19,344
Cronfa gyffredinol heb gynnwys rhwymedigaeth pensiwn	368,171	391,606	455,070
Cronfa bensiwn	(178,921)	(145,566)	(187,415)
Cronfa gyffredinol yn cynnwys rhwymedigaeth pensiwn	189,250	246,040	267,655
Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn	593,786	586,016	574,965
Cyfanswm Cyllid	910,727	931,142	933,080

Datganiad llif arian y sector

	2005/2006	2006/2007	2007/08
	£k	£k	£k
Mewnlif arian net o weithgareddau gweithredu	37,178	30,018	59,635
Adenillion ar fuddsoddiadau a gwasanaethu cyllid			
Incwm o waddolion	3,515	3,715	3,681
Incwm o waddolion tymor-byr	1,757	1,911	4,164
Llog arall a dderbyniwyd	8,164	8,804	9,761
Llog a dalwyd	(4,598)	(4,841)	(5,750)

Eitemau eraill	0	0	0
Is-gyfanswm: mewnlif arian o fuddsodiadau	8,838	9,589	11,856
Treth a dalwyd	0	0	0
Gweithgareddau buddsoddi			
Taliadau i brynu asedau diriaethol	(88,236)	(95,067)	(73,136)
Taliadau i brynu buddsodiadau asedau gwaddol	(4,153)	(7,026)	(5,496)
Cyfanswm Taliadau i brynu asedau sefydlog/gwaddol	(92,389)	(102,093)	(78,632)
Derbyniadau o werthu asedau diriaethol	6,564	4,029	2,790
Derbyniadau o werthu asedau gwaddol	2,001	4,248	6,835
Grantiau cyfalaf gohiriedig a dderbyniwyd	38,194	45,001	31,932
Gwaddolion a dderbyniwyd	1,040	987	1,042
Eitemau eraill	0	0	114
Is-gyfanswm: all-lif arian o weithgareddau buddsoddi	(44,590)	(47,828)	(35,919)
Mewnlif arian net cyn ariannu	1,426	(8,221)	35,572
Rheoli Adnoddau Hylifol	(28,046)	21,234	(62,366)
Ariannu			
Elfen gyfalaf o daliadau prydles gyllidol	(7)	0	(92)
Morgeisi a benthyciadau a dynnwyd allan	30,704	8,831	28,944
Ad-daliadau ar forgeisi a chyfalaf benthg	(7,522)	(5,686)	(5,540)
Eitemau eraill	0	0	0
(All-lif) / mewnlif arian net o ariannu	23,175	3,145	23,312

Cynnydd / (gostyngiad) mewn arian	(3,445)	16,158	(3,482)
--	----------------	---------------	----------------

Atodiad 2

Gellir cael rhagor o wybodaeth drwy ddilyn y cysylltau canlynol.

"Ymgeisio'n Uwch"

h

http://wales.gov.uk/dcells/publications/policy_strategy_and_planning/furtherandhighereducation/reaching/reachinghighere.pdf?lang=en

"Er mwyn ein Dyfodol"

h

<http://wales.gov.uk/docs/dcells/publications/091214hestrategyen.pdf>

Llythyr cylch gwaith 2009-10

h

http://www.hefcw.ac.uk/documents/about_he_in_wales/wag_priorities_and_policies/HEFCW%20-Remit%20letter%202009-10.pdf

Cynllun Corfforaethol CCAUC 2009-10 hyd 2011-12

h

http://www.hefcw.ac.uk/documents/publications/corporate_documents/Corporate%20Plan%2009-10%20to%2011-12.pdf

Adroddiad Blynyddol CCAUC 2008-09

h

http://www.hefcw.ac.uk/documents/publications/corporate_documents/Annual%20Report/Annual%20Report%202008-09.pdf

Cylchlythyr Arian Cyfatebol CCAUC

h

<http://www.hefcw.ac.uk/documents/publications/circulars/W09%2024HE%20Matched%20Funding%20Scheme%20for%20Voluntary%20Giving.pdf>

Y dull Cyllido Addysgu

h

http://www.hefcw.ac.uk/documents/about_he_in_wales/funding_he_in_wales/Teaching%20Funding%20Method%202009.pdf

Y dull Cyllido Ymchwil

h

http://www.hefcw.ac.uk/documents/policy_areas/research/qr%20funding%20method.pdf

Y dull Cyllido Myfyrwyr Ymchwil Ôl-Radd

h

http://www.hefcw.ac.uk/documents/policy_areas/research/pgr%20funding%20method.pdf